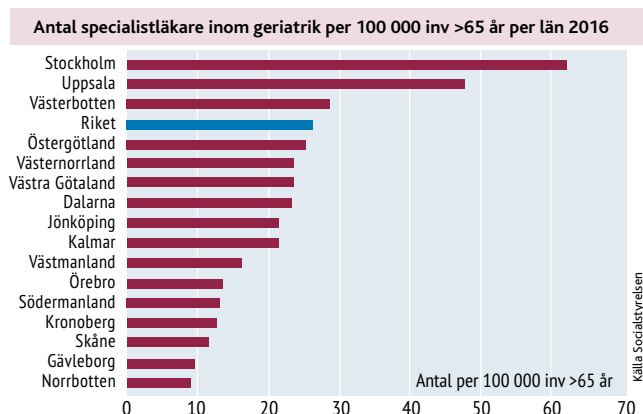

Stora skillnader i läkartillgång per capita i olika delar av landet

Socialstyrelsen publicerade tidigare i år rapporten ”Bedömning av tillgång och efterfrågan på legitimerad personal i hälso- och sjukvård samt tandvård”¹. Beträffande läkare har myndigheten skickat en enkät till de 21 regionerna och redovisar för varje medicinsk specialitet a) medelantalet specialtläkare per capita 2016 samt en figur med fördelningen på de olika regionerna, b) fördelningen på offentliga/privata utförare, c) antal specialistbevis som utfärdades under 2017 samt d) antalet ST-läkare inom respektive specialitet.

I nedanstående tabell har jag sammanställt dessa uppgifter för 24 specialiteter sorterade efter sjunkande antal specialister per capita. Uppgifterna anges i fyra grupper, eftersom Socialstyrelsen anger antalet specialister per capita på fyra olika sätt, och som gör att man inte kan jämföra siffrorna mellan grupperna. Tabellen visar att antalet specialtläkare per capita varierade i genomsnitt 3 gånger (spridning 1,4-5,5 gånger) mellan regionerna.

Geriatrisk: Diagrammet intill visar fördelningen av specialtläkare i geriatrik per 100 000 invånare över 65 år i 16 regioner (5 har ej svarat). Det var 7 gångers skillnad mellan Norrbotten (minimum) och Stockholm (maximum). Denna stora spridning kan jämföras med 22 gångers spridning mellan antalet geriatriska vård-

platser per 100 000 invånare över 65 år i de 18 regioner som hade sådana vårdplatser². Dessa uppgifter väcker flera viktiga frågor:

1. Antal läkare per capita - medicinsk kvalitet?

Vilket är behovet av antal läkare per capita för olika medicinska specialiteter? Tabellen visar mycket stora spridningar, såväl mellan specialiteterna som regionerna. För att kunna göra en behovsrelaterad fördelning borde dessa uppgifter ställas i relation till relevanta variabler som bl a prevalens och incidens samt faktisk vårdkonsumtion i öppen och sluten vård för sjukdomar inom respektive specialitet.

2. Orsaker till skillnader mellan regionerna?

SKL ansvarar för ett omfattande och snabbt växande arbete med nationell kunskapsstyrning³. Argumenten för detta arbete uppges vara de stora och till synes omotiverade skillnader mellan regionerna (tidigare landstingen), som regelbundet påvisats i ”Öppna jämförelser” sedan 2007⁴. Dessa skillnader antas bl a bero på att läkare och vårdpersonal tillämpar vetenskapliga och empiriska kunskaper på olika sätt i olika delar av landet och att detta därmed bidrar till ojämlik vård, vilket strider mot Hälso- och sjukvårdslagen. Frågan är vilken betydelse olika tillämpning av kunskapsläget vid handläggning av enskilda patienter (= *vårdens innehåll*) har i relation till de mycket stora och omotiverade skillnaderna mellan regionerna när det gäller t ex antal specialtläkare per capita, antal vårdplatser per capita och anslagna kostnader per capita (= *vårdens form*). De skillnader som framkommit i ”Öppna jämförelser” har dock inte analyserats på detta sätt. Därmed finns stor risk att projektet nationell kunskapsstyrning inte kommer att minska skillnaderna mellan regionerna i ”Öppna jämförelser”.

Gunnar Akner
Docent i geriatrik, läkare
akner.gunnar@gmail.com
www.gunnar-akner.se
www.aknerblog.wordpress.com

	Antal specialister per 100 000 invånare		Nya spec. bevis 2017	Antal ST-läkare	
	min-max	x skillnad			
Allmänmedicin	64,7	51,0 - 73,0	1,4	414	2800
Anestesi och intensivvård	17,4	9,0 - 31,0	3,4	119	480
Ortopedi	13,4	8,0 - 23,0	2,9	80	380
Ögonsjukdomar	7,6	5,3 - 12,0	2,3	43	200
Öron-, näsa- och halssjukdomar	6,2	3,8 - 12,0	3,2	27	170
Infektion	4,8	2,2 - 12,0	5,5	30	170
Onkologi	4,8	3,2 - 10,3	3,2	21	200
Hud- och könssjukdomar	4,2	1,8 - 7,8	4,3	26	130
Urologi	3,6	1,8 - 6,4	3,6	25	100
Medicinsk gastroenterologi och hepatologi	2,7	1,7 - 4,1	2,4	22	50
Reumatologi	2,5	1,6 - 3,7	2,3	18	90
Endokrinologi och diabetologi	2,5	1,8 - 3,1	1,7	16	40
Lungsjukdomar	2,0	1,6 - 4,4	2,7	< 5	60
Njurmedicin	2,0	1,6 - 3,4	2,1	10	60
Rehabiliteringsmedicin	1,6	1,3 - 3,2	2,5	11	50
Antal specialister per 100 000 invånare ≥18 år					
Obstetrik och gynekologi	36,0	20,0 - 54,0	2,7	70	380
Psykiatri	24,6	11,0 - 58,0	3,5	127	870
Internmedicin	20,7	9,0 - 31,0	3,4	200	785
Kirurgi	18,4	12,0 - 29,0	2,4	106	420
Kardiologi	10,3	6,0 - 14,0	2,3	38	200
Neurologi	5,6	2,6 - 7,8	3,0	32	130
Hematologi	2,9	2,2 - 5,6	2,5	12	50
Antal specialister per 100 000 invånare <18 år					
Barn- och ungdomsmedicin	50,2	31,0 - 94,0	3,0	113	450
Antal specialister per 100 000 invånare >65 år					
Geriatrisk	12,4	9,0 - 62,0	6,9	37	270